

## СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Елена Юлиевна Павловска (УниБИТ)

за дисертационен труд за присъждане  
на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки  
Професионално направление: 3.5.Обществени комуникации и  
информационни науки (Теория на научната информация – информационно обслужване)

Тема на дисертационния труд: „Библиотечната роля за развитието на  
дигиталните наративи в академична среда“.

Автор на дисертационния труд: **НИКОЛИНА СЛАВЧЕВА ИВАНОВА-БЕЛ**  
Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, катедра  
„Библиотекознание, научна информация и културна политика“

Научен ръководител: доц. д-р Елица Лозанова-Белчева

Становището е изготвено в изпълнение на заповед на Ректора на Софийския  
университет „Св. Климент Охридски“ № РД 38-90-19/19.02.2025 г. за формиране на състав  
на научно жури.

В срок са предоставени необходимите за рецензирането документи в електронен  
формат: дисертационен труд, автореферат към него, декларация за оригиналност и  
достоверност на труда, автобиография на докторантката и списък от нейните публикации,  
които отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в  
Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда  
за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския  
университет „Св. Климент Охридски“.

Публикациите са с еквивалент 50 точки според националните минимални  
изисквания (ППЗРАСРБ) за област 3.5. Обществени комуникации и информационни  
науки при минимално изискване 30 точки.

### ***Общо представяне на автора на дисертацията***

Николина Славчева Иванова-Бел има две магистърски степени: по Българска  
филология, придобита през 2001 г. в Югозападния университет „Неофит Рилски“, и по  
Библиотечно-информационни науки и културна политика, придобита през 2008 г. в  
Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Зачислена е като докторант със заповед  
№ РД 20-309/31.01.2020 г. към катедра „Библиотекознание, научна информация и  
културна политика“ на Философския факултет, положила е изискуемите докторантски  
минимуми и е отчислена с право на защита със заповед № РД 20-612/18.03.2024 г.

Николина Иванова-Бел е директор на една от водещите академични библиотеки в страната – Библиотеката „Паница“ към Американския университет в България. Професионалната ѝ дейност е директно свързана с подобряване на информационното осигуряване на научните изследвания и образователния процес в университета. Информационно-библиотечните услуги, предоставяни от библиотеката, ръководена от нея, са на много добро професионално ниво, а авторитетът на Николина Иванова-Бел в средата на библиотечната общност е много висок.

### ***Общо описание на дисертационния труд***

Представеният дисертационен труд е с обем 264 страници и е структуриран в четири глави, увод, заключение, списък на използваните 117 източници (нормативни документи, публикации и интернет ресурси) и 4 приложения. Текстът на труда е онагледен с 50 броя фигури и 3 таблици.

Дисертационният труд е посветен на изследване на една от новите форми на съвременна комуникация – дигиталния наратив, съчетаващ текст, изображения, видео и аудио с мултимедийните технологии при създаване, съхраняване и представяне на информация. Темата е актуална и интересна. Анализът на дигиталните разказвателни инструменти има съществено значение не само в използването на електронни ресурси при обучението на студентите, но и в научните изследвания, в създаване на ново електронно съдържание, а също така и в библиотечната практика. Съдържанието на дисертацията отразява реално темата.

Представеният дисертационен труд е първата разработка в България, която така системно и сериозно разглежда проблеми, свързани с необходимостта от задълбочено проучване на дигиталните наративи като инструменти за обучение, изследване и културна комуникация. Несъмнено трудът представлява интерес за българската научна общност и може да се разглежда като принос в изследванията на този важен проблем.

В **Увода** на дисертационния труд ясно е мотивиран изборът на темата, формулирани са обектът, предметът (стр. 5-6), целите и изследователската хипотеза (стр. 7-8). Основната цел на изследването (стр. 5) е да анализира ролята на академичните библиотеки като партньори в обучението и разработването, управлението и разпространението на дигитални наративи в съвременната академична среда.

Постигането на основната цел, както и доказването на изследователската хипотеза, конкретизирана с две работни хипотези, се осъществяват чрез решаването на пет изследователски задачи (стр. 6). Ограниченията на извършеното изследване са посочени на стр. 6-7 (разглеждат се само проблемите на взаимодействието между библиотеки и

академични общности от гледна точка на конкретните практики, предизвикателства и възможности в академична среда). Определен е и географският обхват на изследването: 38 академични библиотеки, намиращи се в България, и 27 – в чужбина.

**Първата глава** на труда представлява теоретичен преглед на изследвания проблем. Дефинирани са основните термини, използвани в проучването, определящи терминологичната база на изследването, подробно и компетентно са разгледани произходът, структурата, видовете и характеристиките на дигиталното разказвачество, както и на дигиталните устни истории. Специално внимание е отделено на спецификите на дигиталните устни истории в академична среда. Проследени са съвременните тенденции в развитието на дигиталните наративи и техните връзки с академичната среда. Представена е дейността на центрове за дигитални наративи, създадени в университети, библиотеки и други обществени институции. Дадени са препоръки, които ще са полезни при създаване на дигигални наративи.

**Втората глава** е посветена на еволюцията на академичните библиотеки в дигиталната ера. Подробно са разгледани новите функции на библиотечните работници: активното ангажиране в обучението на студентите, предоставяне на достъп до електронни архиви и лицензирани бази от данни, участие в научноизследователски проекти и др. Подчертана е важната роля на библиотеките в процеса на създаване на дигитални наративни съдържания, участието им не само в обработването и интерпретирането на данни, но и в подбора, оценката, етичното използване на информацията, в организирането и архивирането на готовите материали и осигуряването на устойчиви хранилища с отворен достъп. Акцентът в тази глава е поставен върху промяната на професионалните характеристики на съвременните библиотекари. Отбелязан е техният разностранен принос в развитието на дигиталните инициативи в академичната среда. Предложен е и обоснован набор от критерии за включване на академичната библиотека в дигиталните инициативи. Приведени са примери за дигитални наративни проекти, реализирани в сътрудничество между библиотекари и преподаватели в няколко американски университета (UCLA., DALN, Станфордския университет и др.). В последния раздел (2.5) са представени и анализирани нови видове на дигиталните наративи: подкастите и дигиталните сюжетни карти, които през последните години намират все по-широко приложение във висшето образование.

**Третата глава** съдържа описание на емпирично проучване, извършено от докторантката, основната цел на което е анализ на взаимодействието между академичните библиотеки и академичните общности при работа с дигиталните наративи. Определен и

обоснован е списъкът на участниците в проучването – институционалните библиотеки към 27 международни университета, членове в консорциума AMICAL<sup>29</sup> и библиотеките на 38 български висши училища и академии. За целите на проучването е разработена анкета (на български и английски език), съдържаща 31 въпроса, разделени в 4 раздела: обща информация, дигитални инициативи, дигитална хуманитаристика и дигитални наративи.

Целта е да се проучи опитът на библиотеките с дигитални инициативи, какви дейности те планират и извършват, какви са предизвикателствата и професионалната подготовка на служителите. Резултатът от обработката и анализа на анкетните карти е подробно описан и представен в раздел 3.3. Данните са онагледени с диаграми.

Като сравнява резултатите от анкетирането на двете групи библиотеки, докторантката прави следните **основни изводи**: а) съществуват значителни разлики в нивото на сътрудничество между българските и чуждестранните библиотеки със своите академични общности; б) двете групи библиотеки показват сходен интерес към обученията, които предлагат по информационна и дигитална грамотност; в) библиотеките работят активно за интегриране на дигитални ресурси в учебния процес (това потвърждава високият процент на сътрудничество с преподаватели от същата институция (71.1% за българските библиотеки и 81.5% за AMICAL) и планират нови инициативи, което подчертава общата тенденция към разширяване на дигиталните усилия; г) както българските, така и библиотеките от AMICAL оценяват високо обучението и подкрепата за академичните общности по въпросите на авторските права и интелектуалната собственост. Проучването подчертава необходимостта да се подобрява сътрудничеството между библиотеките и академичните общности, особено по въпросите на дигитализацията.

**В четвъртата глава** на дисертационния труд се дава цялостна оценка на работата на академичните библиотеки с дигитални наративи. Посочват се предимствата, предизвикателствата и тенденциите при сътрудничеството с други библиотеки и преподаватели. Разглеждат се най-важните образователни рамки и стандарти, които отговарят на целите на изследването и подкрепят партньорското участие на академичната библиотека в образователния процес. Поставен е акцентът върху въпросите, свързани с авторското право, спазването на поверителността и правните последици при евентуални нарушения. Докторантката обобщава различни аспекти на взаимодействието между библиотеките, образователните институции и други заинтересовани страни и очертава насоки за бъдещи изследвания, които да подкрепят развитието на библиотечните услуги в

контекста на дигиталните наративи и подпомогнат библиотеките да бъдат ефективни партньори в съвременното образователно пространство.

В **Заключението** се обобщават изводите, изведени от докторантката във всяка глава на дисертационния труд, и се подчертава, че изпълнението на емпиричното изследване доказва работните хипотези на дисертационния труд.

### ***Научен апарат***

В дисертационния труд са използвани теоретични и емпирични научни методи на изследване: проучване на научна литература в проблемната област, анализ и оценка на документалните източници, систематизация, сравнение и обобщение на получената информация, наблюдение в интернет среда, идентификация, диференциация и типологизация, както и сравнителен анализ на получените резултати.

Докторантката борави свободно с терминологията. Използваните от нея печатни и електронни източници на информация са цитирани коректно. Библиографията включва както базови, така и съвременни публикации. Текстът на труда е написан на добър професионален и литературен език.

### ***Оценка на автореферата към дисертационния труд***

Предоставеният автореферат е с общ обем от 47 стр. и съдържа: обща характеристика на дисертационния труд: актуалност на проблема, обект, предмет, цел, задачи, изследователски хипотези на изследването, изследователски методи, ограничения, структура и съдържание на дисертационния труд, приноси и публикации по темата. Авторефератът на дисертационния труд е информативен, вярно отразява съдържанието на труда, основните постановки, формулираните от автора научни приноси и получените в хода на изследването резултати.

### ***Публикации по темата на дисертационния труд***

Публикациите по темата на дисертационния труд са шест (пет от тях са самостоятелни и една е в съавторство). Публикациите са статии в български и чуждестранни научни списания и 1 доклад от Национална научна конференция. Всички публикации са по проблемите, свързани с дигиталното разказвачество и други дигитални инициативи. Дисертационният труд и публикациите на докторантката осигуряват публичност на постигнатите резултати.

### ***Приноси на дисертационния труд***

Приемам формулираните от докторантката теоретични и приложни приноси и считам, че те добре са прецизирани, имат доказана значимост в научен и практически аспект и са достатъчни за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

### ***Заключение***

Представеният дисертационен труд е завършено самостоятелно изследване. Актуалността на темата е безспорна и се определя от изключителната роля на академичната библиотека в информационното осигуряване на учебния и изследователския процес и обучението на студентите във висшите училища.

Целите и поставените задачи в дисертационния труд са изпълнени. Методологията и методиката на изследването са правилно избрани и компетентно приложени, което е основание за доказване на изследователските хипотези и е довело до получаване на планираните научни резултати. Получените резултати са описани изчерпателно, а изводите и препоръките, направени от автора на дисертационния труд, са много полезни. Дисертационният труд е написан на добър литературен език. Личната заслуга на докторантката в получаването на приносите в дисертационния труд е неоспорим. Авторството ѝ не буди съмнение.

Трудът притежава необходимите качества и отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, предвидени в Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Всичко това ми дава основание да дам **положителна оценка на труда** и да предложа на уважаемото жури за дисертационния труд на тема: „Библиотечната роля за развитието на дигиталните наративи в академична среда“ на **Николина Иванова-Бел** да **бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“**.

София, 20.03.2025 г.

Проф. д-р Елена Павловска

Член на научното жури